

לפרשת מקץ בין יוסף ומתיתיהו הר גור גלון

פרשת השבוע במובנה השלם, עניינה להאיר את השבוע כולו, את כל המתרחש בו, את כל מה שעובר על העם ועל היחיד מאורה של תורה, נוסף על כך אדם שהוגה בתורה וחי תורה, המציאות בה הוא נמצא משפיעה על מחשבותיו, רק מי שמנתק בין התורה לחיים, רעיונותיו יהיו תלושים מהמתרחש בחייו, ולכן נתייחס השבוע לפרשיות השבוע ולא רק לפרשה.

בפרשת השבוע מתמנה יוסף להיות המושל בכל ארץ מצריים, המעבר החד והמפליא, מאסיר הנידון למוות בתחילתו של יום למשנה למלך בסופו, מעורר פליאה הגדולה, ואכן הדברים עוררו ביקורת חריפה גם אצל יועצי פרעה, וכלשון חז"ל: "א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, בשעה שאמר לו פרעה ליוסף: 'ובלעדיך לא ירים איש את ידו...!', אמרו אצטגניני פרעה עבד שלקחו רבו בעשרים כסף, תמשילהו עלינו?!, אמר להן גינוני מלכות אני רואה בו..", כלומר פרעה רואה שיוסף נועד ומתאים למלוכה, הוא רואה בו גינוני מלכות. ויש להבין ולשאול מהי אותה התנהגות מלכותית שראה פרעה ביוסף? ונסה להתבונן בפשט הפסוקים ולראות זאת, וכך מספרת התורה: "וישלח פרעה ויקרא את יוסף, ויריצהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה, ויאמר פרעה אל יוסף: 'חלום חלמתי ופתר אין אתו ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתר אתו', ויען יוסף את פרעה לאמר: 'בלעדי אלוקים יענה את שלום פרעה'... ויאמר יוסף אל פרעה: 'חלום פרעה אחד הוא את אשר האלוקים עשה הגיד לפרעה... ועל הישנות החלום אל פרעה פעמים כי נכון הדבר מעם האלוהים וממהר האלוקים לעשותו, ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ'..."

וכמה דברים בולטים ניתן לראות מפשט הפסוקים:

א. יוסף על אף ההפתעה, ולמרות הפקודה הבהולה, לא מוותר על החזות המכובדת 'ויגלח ויחלף שמלותיו' – ומדויק שזה בא ממנו ולא מאותם המריצים אותו מן הבור 'ויריצהו' – האחרים, 'ויגלח' – הוא.

ב. לאחר מכן יוסף לא מהסס לדייק את דברי פרעה לא אני הפותר אלא הקב"ה הוא נתן מחכמתו ליראיו 'בלעדי האלוקים יענה את שלום פרעה'

ג. לאחר מכן, יוסף מציע בלא שיתבקש, הצעות מעשיות להתארגנות נכונה לקראת שנות השובע והרעב.

כל הנקודות הללו מעידות על עוצמתו של יוסף, על היכולת שלו לומר את דבריו בבהירות ובלא מורא, ומבלי להתפעל ולהתרגש מן המלכות.

אלו הם כנראה גינוני המלכות שראה פרעה ולכן לא היסס למנות את יוסף למנהיג בפועל של הממלכה המצרית האדירה. את התכונות הללו מצאנו גם אצל מתיתיהו.

וכך מסופר בספר מקבים: "ויבואו אנשי המלך המלאצים על המעל למודיעין העיר לזבוח... ויענו אנשי המלך וידברו אל מתיתיהו לאמר ראש ונכבד וגדול אתה בעיר הזאת ונתמך בבנים ובאחים, אתה קרב ראשון ועשה מצוות המלך כאשר עשו כל העמים ואנשי יהודה והנשארים בירושלים והיית אתה ובניך מאוהבי המלך, ואתה ובניך תכובדו בכסף ובזהב ובמתנות רבות. ויען מתיתיהו ויאמר בקול גדול 'אם כל העמים אשר בבית מלכות המלך שומעים לו יסורו כל איש מעבודת אבותיו ויבחרו במצוותיו ואני ובני אחיי נלך בברית אבותינו, חלילה לנו לעזוב תורה ומצוות, לדברי המלך לא נשמע לסור מעבודתנו ימין ושמאל. וככלותו לדבר את הדברים האלה קרב איש יהודי לעיני כולם לזבוח על הבמה במודיעין כמצוות המלך. וירא מתיתיהו ויקנא וישתונן כיליותיו וישלח חרונו כמשפט ויזבחהו על הבמה ואת איש המלך המאלץ לזבוח המית בעת ההיא ואת הבמה הרס... ויקרא מתיתיהו בעיר בקול גדול לאמור כל המקנה לתורה, העומד בברית ילך אחרי'..."

כלומר, היכולת לעמוד על דבר ה' למרות הפיתויים לקבל כבוד וכסף היא שהביאה את מתיתיהו ובניו להחזיר מלכות לישראל.

אשרינו שזכינו שהרב שליט"א אומר את דברי התורה ללא מורא וללא היסוס, בבהירות ובחדות, ללא פחד על כבודו ועל העניינים הכלכליים. אלו הם גינוני המלכות הנצרכים ל'מאן מלכי רבנן' והם הדרושים למנהיגים הרוחניים האמיתיים של עם ישראל.

ונסיים בצוואתו, הבטחתו, של מתיתיהו לבניו לפני מותו: "ועתה בנים קנאו לתורה ותנו נפשותיכם על ברית אבותיכם, זכרו מעשי אבות אשר עשו בדורותיהם ונחלתם כבוד גדול ושם עולם... יוסף בעת מצוקתו שמר מצווה ויהי אדון למצרים. פנחס אבינו בקנאותו קנאה קיבל ברית כהונת עולם. יהושע במלאותו דבר ה' היה שופט בישראל... וכן בינו דור ודור, כי כל המקווים לו לא יכשלו, ומדברי אדם רשע אל תיראו, כי כבודו לדומן ורימה, היום יגבה ומחר לא ימצא כי ישוב לעפרו ושנותיו יאבדו. חיצוק בני ויתאוששו בתורה כי בה תיכבדו."